

Αναζητώντας την διαδρομή
Παρεμβάσεις στο γύρο της Αρβανιτιάς Ναυπλίου

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών
Φοιτήτρια: Καραμάνου Μαρία
Επιβλέπουσα: Γαβρήλου Έβελυν

Περίληψη

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αφορά την ανάπλαση του παραθαλάσσιου τοπίου της Αρβανιτιάς του Ναυπλίου. Μέσα από την ερευνητική προσέγγιση της περιοχής επιχειρείται μια διαφορετική αποτύπωσή της, η οποία χειρίζεται τόσο τις αστικές, όσο και τις φυσικές ποιότητες του τόπου. Η νέα χαρτογράφηση αποκαλύπτει τα στοιχεία εκείνα που θα οδηγήσουν στην επαναδιαπραγμάτευση των ορίων όπως της θάλασσας και της πόλης, καθώς και στην αναδιαμόρφωση κάποιων τμημάτων της παραλίας. Ο έντονος ανθρωπολογικός χαρακτήρας της περιοχής θα συμβάλει σημαντικά στην ταυτότητα της χρήσης του συγκεκριμένου τοπίου από τον επισκέπτη.

Supervisor: Evelyn Gavrilou

Student: Maria Karamanou

Title: Proposal for formation of the coastal area Arvanitia Nafplion

Description: This thesis concerns the regeneration of coastal landscape Arvanitia of Nafplio. Through the research approach are trying a different fix , which handles both urban as well as the physical qualities of the place. The new map reveals the elements that lead to the renegotiation of the limits of the sea and city, as well as the remodeling of some parts of the beach. The intense anthropological character of the area will contribute significantly to the identity of the user of this landscape of the visitor.

Σύντομη Ιστορία

Η ιστορία της πόλης του Ναυπλίου διαγράφεται ξεκάθαρη πάνω στα κάστρα της, την αντιλαμβάνεσαι με μια ματιά στην Ακροναυπλία και το Παλαμήδι. Η πόλη μιλά από μόνη της για το παρελθόν της και για όλους όσους πέρασαν από δω, τους Φράγκους, τους Ενετούς, τους Τούρκους, τους κατακτητές και τους ευεργέτες της. Το όνομά της σου αποκαλύπτει τον ιδρυτή της: τον Ναύπλιο, γιο του Ποσειδώνα και της Αμυμώνης. Ο Ναύπλιος έκανε με την Κλυμένη τρία παιδιά: τον Παλαμήδη, τον Οίακα και τον Ναυσιμέδοντα. Ο ίδιος οχύρωσε την πόλη και έχτισε το κάστρο που πήρε το όνομα του γιου του- που υπήρξε σοφός και εφευρέτης. Τα ίχνη από τα πολυγωνικά τείχη της Ακροναυπλίας και οι τάφοι στη βόρεια πλευρά του Παλαμηδίου μαρτυρούν πως η ιστορία της πόλης άρχισε περίπου τον 8ο π.Χ. αιώνα. Το Ναύπλιο, αν και μικρή πόλη, κατάφερε να αποκρούσει πολλούς επιδρομείς. Στον Μεσσηνιακό πόλεμο συμμάχησε με τους Σπαρτιάτες (που ήταν εχθροί των Αργείων) και τελικά κατακτήθηκε από τον Δαμοκράτιδα, τον βασιλιά του Άργους, καταστράφηκε και λειτούργησε ως λιμάνι του Άργους. Είναι όμως πολύ αργότερα όταν το Ναύπλιο αρχίζει να αποκτά δύναμη και αίγλη. Με την ίδρυση του Βυζαντινού κράτους, αναγνωρίζεται από τους Βυζαντινούς ως εμπορικό κέντρο της Ανατολικής Πελοποννήσου και αποκτά μεγάλη στρατηγική σημασία. Το 1.180 μ.Χ. ορίζεται άρχοντας του Ναυπλίου ο Λέοντας Σγουρός, που κυριέυσε το Άργος και την Κόρινθο. Το 1204, με την κατάλυση της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, η Πελοπόννησος δόθηκε στους Φράγκους, που οχύρωσαν την Ακροναυπλία και έφτιαξαν το φράγκικο φρούριο.

Το 1.390 μ.Χ. το Ναύπλιο κυριαρχείται από τους Ενετούς που ενισχύουν την οχύρωση των δυο φρουρίων της πόλης, κατασκευάζουν και τρίτο ενετικό φρούριο, τον προμαχώνα γνωστό και ως «Πέντε αδέρφια». Οχυρώνεται για πρώτη φορά το Μπούρτζι, χτίζεται πάνω του το κάστρο και μπαίνουν αλυσίδες οχύρωσης από το κάστρο ως το λιμάνι, όλα αυτά μέχρι το 1865 που το Μπούρτζι γίνεται τόπος διαμονής των δημίων. Οι Ενετοί επεκτείνουν την πόλη, την οχυρώνουν με τείχη, φτιάχνουν τον ναό του Αγίου Γεωργίου και άλλα κτίρια καθώς και υδραγωγείο.

Από το 1540 έως το 1686 η πόλη κυριαρχείται από τους Τούρκους. Το 1686 ο αντιναύαρχος Μοροζίνης (επικεφαλής των Ενετών) καταλαμβάνει την πόλη και αρχίζει την οχύρωση του Παλαμηδιού που όμως δεν ολοκλήρωσε εξαιτίας ξαφνικού θανάτου του. Την οχύρωση όμως του περίφημου κάστρου τη συνέχισε ο Αυγουστίνος Σαγρέδος, όνομα που βρίσκεται και πίσω από την μικρή εκκλησία του Αγίου Ανδρέα στο κάστρο αλλά και από το πέτρινο λιοντάρι. Οι Ενετοί παραμένουν μέχρι το 1715, όταν με την πτώση της Ενετίας οι Τούρκοι καταλαμβάνουν όλες τις ενετικές κτήσεις στην περιοχή της Μεσογείου.

Το 1718 η Πελοπόννησος παραδίδεται επίσημα στους Τούρκους και η πόλη του Ναυπλίου, όπου χτίζονται τζαμιά, υποφέρει από προβλήματα και βαρβαρότητες.

Οι Έλληνες κηρύσσουν την έναρξη της επανάστασης στις 25 Μαρτίου του 1821 και τον Νοέμβριο του 1822 οι οπλαρχηγοί της Πελοποννήσου αρχίζουν τον αγώνα τους για την απελευθέρωση του Ναυπλίου με αρχηγό τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη. Ο Στάικος Σταϊκόπουλος και οι άντρες του καταλαμβάνουν το Παλαμήδι και η πόλη αποκτά την ανεξαρτησία της. Τον Ιανουάριο του 1823 το Ναύπλιο γίνεται πρωτεύουσα του ελεύθερου ελληνικού κράτους ενώ αρχές του 1828 έρχεται στην πόλη ο πρώτος κυβερνήτης του ελληνικού κράτους, ο Ιωάννης Καποδίστριας. Τρία χρόνια μετά δολοφονείται μπροστά στην εκκλησία του Αγίου Σπυρίδωνα.

Το 1833 φτάνει στο Ναύπλιο ο Όθωνας από την Βαυαρία, ως βασιλιάς της Ελλάδας, και το επόμενο έτος η πρωτεύουσα της Ελλάδας μεταφέρεται στην Αθήνα. Το 1834 φυλακίζεται στο Παλαμήδι ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο οποίος απελευθερώνεται μετά από δυο χρόνια. Η βασιλεία του Όθωνα διαρκεί ως το 1862.

Τις περιόδους επί Καποδίστρια και Όθωνα η πόλη αποκτά έναν αέρα εκσυγχρονισμού. Επί Καποδίστρια γκρεμίστηκαν τα τριώροφα και τετραώροφα σαχνισιά που θύμιζαν οθωμανική πόλη, χτίστηκε το προάστιο της Πρόνοιας για τους λαϊκούς αγωνιστές, και γεννήθηκαν οι πρώτες εφημερίδες, το πρώτο Εθνικό Τυπογραφείο, η πρώτη Βουλή των Ελλήνων, οι πρώτες θεατρικές παραστάσεις, τα σαλόνια που καλλιέργησαν την πολιτική και καλλιτεχνική ζωή, ο τακτικός στρατός και η σχολή Ευελπίδων. Έργα που ενισχύθηκαν με την άφιξη του Όθωνα και την εγκατάσταση της Αντιβασιλείας και μετά της Αυλής, μέχρι τη μεταφορά της πρωτεύουσας, το 1834.

Και μετά όμως τη μεταφορά της πρωτεύουσας, το Ναύπλιο συνεχίζει να αποτελεί μια πολύ σημαντική ελληνική πόλη, αφού υπήρξε βασικό στρατιωτικό κέντρο, με τα συντάγματά του, τα φρούρια, το κεντρικό οπλοστάσιο του στρατού και την κεντρική ιματιοθήκη. Ακόμα, ήταν δικαστικό και διοικητικό κέντρο, ασφαλές εξαγωγικό λιμάνι και προς το τέλος του αιώνα συνδέεται και με το σιδηρόδρομο. Στην πόλη υπάρχουν δυο γειτονιές, η παλιά πόλη και το προάστιο της Πρόνοιας. Μέσα στον 19ο αιώνα το Ναύπλιο αναπτύσσει μια αστική συνείδηση, η όψη της πόλης καλλωπίζεται, γκρεμίζονται τα τείχη, η πόλη αποκτά φωτισμό, περισσότερο πράσινο και ευπρεπή ξενοδοχεία που φιλοξενούν πρίγκιπες και αυτοκράτορες.

Ακροναυπλία

Μπορείς να προσεγγίσεις το Κάστρο της και να θαυμάσεις τη μοναδική του θέα αν ανηφορίσεις ανατολικά από το Πάρκο του Σταϊκόπουλου και από την πλατεία Αρβανιτιάς, ή από τη δρομόσκαλα της Καθολικής Εκκλησίας και την πύλη του Κάστρου των Τόρων. Εδώ στεγάζονταν στρατιωτικές φυλακές. Βέβαια, η ιστορία της Ακροναυπλίας χάνεται στα προϊστορικά χρόνια, όταν η αρχαιότερη ακρόπολη της πόλης κατοικούνταν και διέθετε τρία επίπεδα με ένα κάστρο το καθένα. Από τα τείχη της, ύψους 85μ. έκαστο, το πρώτο φτιάχτηκε τον 3ο αι. π.Χ., το δεύτερο κατασκευάστηκε από τους Φράγκους ενώ οι Ενετοί έχτισαν το φρούριο του Τόρου με τα πέντε κανόνια ή «τα πέντε αδέρφια».

Το 1822 εδώ ύψωσε τη σημαία της ελευθερίας ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, ο οποίος μια δεκαετία μετά βρέθηκε στο διπλανό Παλαμήδι φυλακισμένος. Επί Καποδίστρια εδώ είχε χτιστεί μια εκκλησία και ένα νοσοκομείο ενώ επί Όθωνα ο βαυαρικός στρατός συνέχισε τα έργα στα οχυρώματα, έφτιαξε στρατιωτικές αποθήκες και τελειοποίησε τις εγκαταστάσεις του στρατιωτικού νοσοκομείου. Οι προσθήκες και οι κατασκευές συνεχίστηκαν και επί ημερών του Γεωργίου του Α', ενώ επί βασιλείας Κωνσταντίνου του Α' και Αλεξάνδρου του Α' οι στρατιωτικές φυλακές ευπρεπίστηκαν και οι κατάδικοι άρχισαν να ασχολούνται με διάφορες δραστηριότητες όπως η ξυλουργική, η υποδηματοποιία κλπ.

Επί Μεταξά σε αυτές τις φυλακές έστελναν τους πολιτικούς αντιπάλους του καθεστώτος, χαρακτήρα που διατήρησε η Ακροναυπλία και την περίοδο της γερμανικής κατοχής και επί Αρχιεπίσκοπου Δαμασκηνού, όταν τα διαρκή στρατοδικεία ήρθαν σε ισχύ. Οι φυλακές έκλεισαν τελικά επί βασιλείας Παύλου του Α΄, γκρεμίστηκαν και τη θέση τους πήρε μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα. Το κάστρο της Ακροναυπλίας χαρακτηρίζεται το '60 ως «Τουριστικό δημόσιο κτήμα», ενώ την επόμενη χρονιά εγκαινιάζεται το πρώτο από τα δύο Ξενία της περιοχής. Ακολουθεί το άνοιγμα των εγκαταστάσεων της πλαζ της Αρβανιτιάς το '73 σχεδιασμένο το '68 από τον αρχιτέκτονα Κλέων Κραντονέλλη. Μέχρι το 1985 λειτουργούσε από τον Ε.Ο.Τ., ενώ έπειτα ενοικιάστηκε σε ιδιώτη μέχρι το μόνιμο κλείσιμο της λειτουργίας του κεντρικού κτιρίου το 1997.

Αρβανιτιά

Σύμφωνα με το μύθο: Η περιοχή πήρε το όνομά της από τη μεγάλη σφαγή των Αλβανών μισθοφόρων το 1779. Λένε πως ο Καπετάν Πασάς τους ανέβασε με δόλο στο Παλαμήδι και από εκεί τους γκρέμισε στη θάλασσα.

Στην πραγματικότητα: Από τα χρόνια της Ενετοκρατίας κιόλας, κατοικούσαν στην περιοχή Αλβανοί που της έδωσαν το όνομα Αρβανιτιά.

Σήμερα μπορεί κανείς να γνωρίσει τα κάστρα της Ακροναυπλίας είτε ανηφορίζοντας από την Αρβανιτιά, είτε από τη βορειοανατολική άνοδο. Αν και η μορφή έχει αλλοιωθεί η αγέρωχη όψη των οχυρώσεων παραμένει. Σε πολλά σημεία διακρίνονται τα αρχαιοελληνικά τείχη με τους επιβλητικούς δόμους πάνω στους οποίους οικοδομήθηκαν οι μεταγενέστερες προσθήκες. Ψηλά από το Παλαμήδι μπορεί κανείς να χαρεί τη μοναδική θέα της Ακροναυπλίας και να καταλάβει η διαμόρφωση των κάστρων της. Στην άκρη, τη δυτικότερη, στο ψηλότερο σημείο, το Ρωμέϊκο κάστρο (Castel Greci) εκεί που βρισκόταν η προϊστορική ακρόπολη, στη μέση το Φράγκικο (Castel di Franchi) που μέχρι τα χρόνια της Τουρκοκρατίας αποτελούσε το στρατιωτικό κέντρο της περιοχής, στο χαμηλότερο σημείο, στη στροφή της Αρβανιτιάς, το κάστρο των Τόρων (Castel di Toro). Οι σύγχρονες εγκαταστάσεις έχουν αλλοιώσει το τοπίο, μεγάλο τμήμα όμως των οχυρώσεων παραμένει. Κάτω από τη σκιά της Ακροναυπλίας απλώνεται η πόλη.

Η έρευνά μου επικεντρώνεται στον «γύρο της Αρβανιτιάς», όπως χαρακτηριστικά ονομάζεται από τους κατοίκους της πόλης και ο οποίος αποτελεί τον αγαπημένο περίπατο των Ναυπλιωτών. Ξεκινάει μετά το πέρας της παραλίας και καταλήγει στην πλατεία της Αρβανιτιάς, σε συνολική απόσταση ενός χιλιομέτρου περίπου.

Σε όλη τη διαδρομή δεσπόζουν οι βράχοι της Ακροναυπλίας με τα επιβλητικά της τείχη, ενώ στην αρχή και στο τέλος βρίσκονται κτίρια εγκαταλελειμμένα, τα οποία επαναχρησιμοποιώ. Λίγο πριν από τα μέσα του περιπάτου, συναντά κανείς πάνω στα βράχια, ένα μικρό εκκλησάκι, η Παναγίτσα, η Παναγία της Σπηλιάς, τη Santa Maria della Grotta των Βενετών.

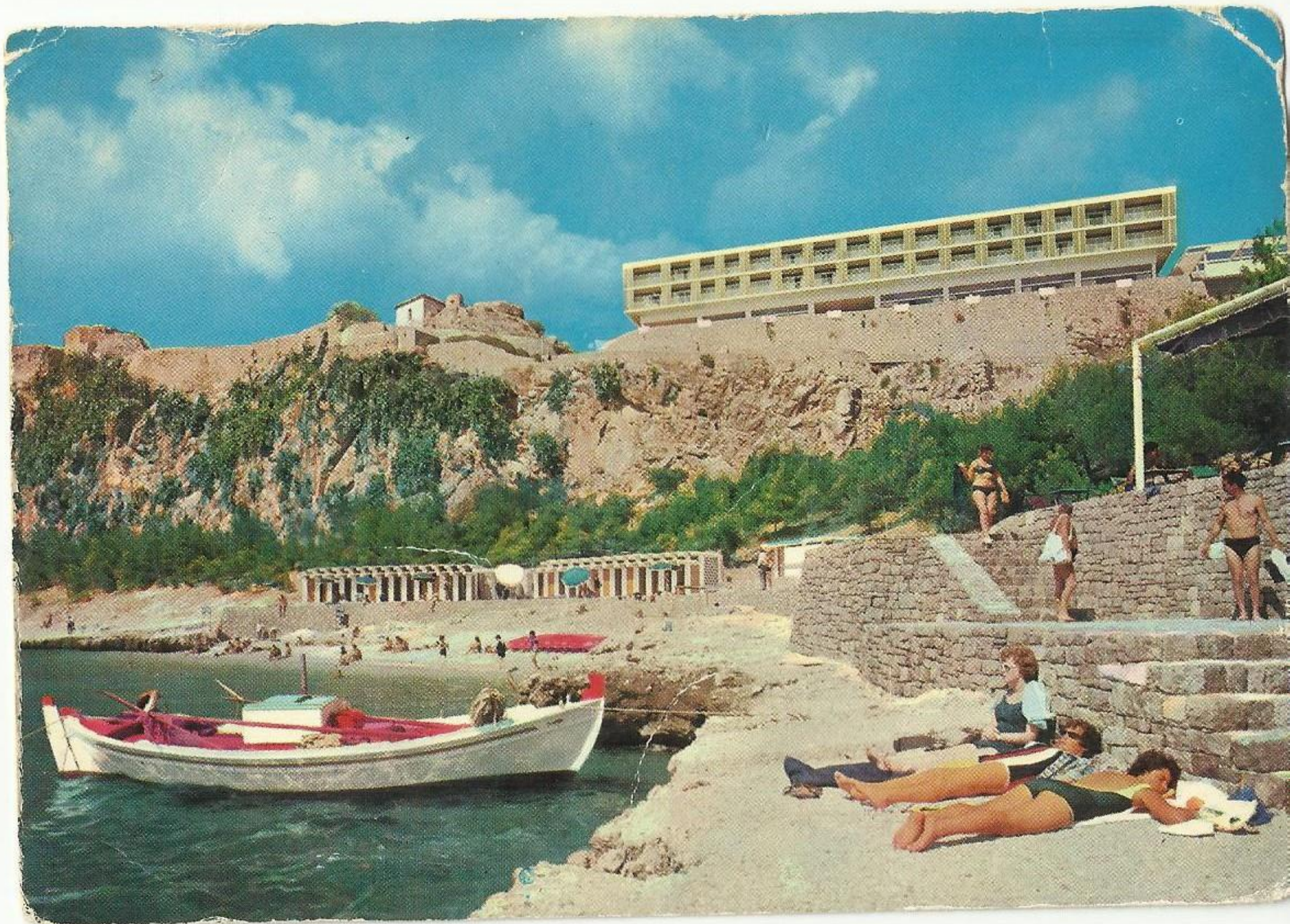
Κάτω από την πλατεία λειτουργεί οργανωμένη παραλία, όπου μπορεί κανείς να απολαύσει το μπάνιο του.

Μετά την πλατεία της Αρβανιτιάς, μπορεί κανείς να συνεχίσει τον περίπατό του ανατολικά, στους πρόποδες του Παλαμηδιού, και να καταλήξει σε συνολική απόσταση 2,7 χιλιομέτρων περίπου στην αμμουδιά της Καραθώνας.

Αν πάλι θέλει κανείς να επιστρέψει στην παλαιά πόλη, μπορεί να κατηφορίσει από την πλατεία της Αρβανιτιάς προς το Πάρκο του Σταϊκόπουλου και την Πύλη της Ξηράς.

Στην Αρβανιτιά ο τύπος παραλίας είναι χοντρό πετραδάκι στο κέντρο της και βραχώδης στις άκρες της, όπου η πρόσβαση στη θάλασσα γίνεται με μικρές μεταλλικές σκάλες. Μέτρια σε μέγεθος παραλία, αμμώδης με μικρό πετραδάκι με βυθό θάλασσας αμμώδη.

Αποτύπωση περιοχής

0m
Προμοχώνες „5 αέθρια“
TTT

85
ναυτικός όμιλος
S

340
380
Εκκλησιαστικό Πανηγύριος
S TTT S

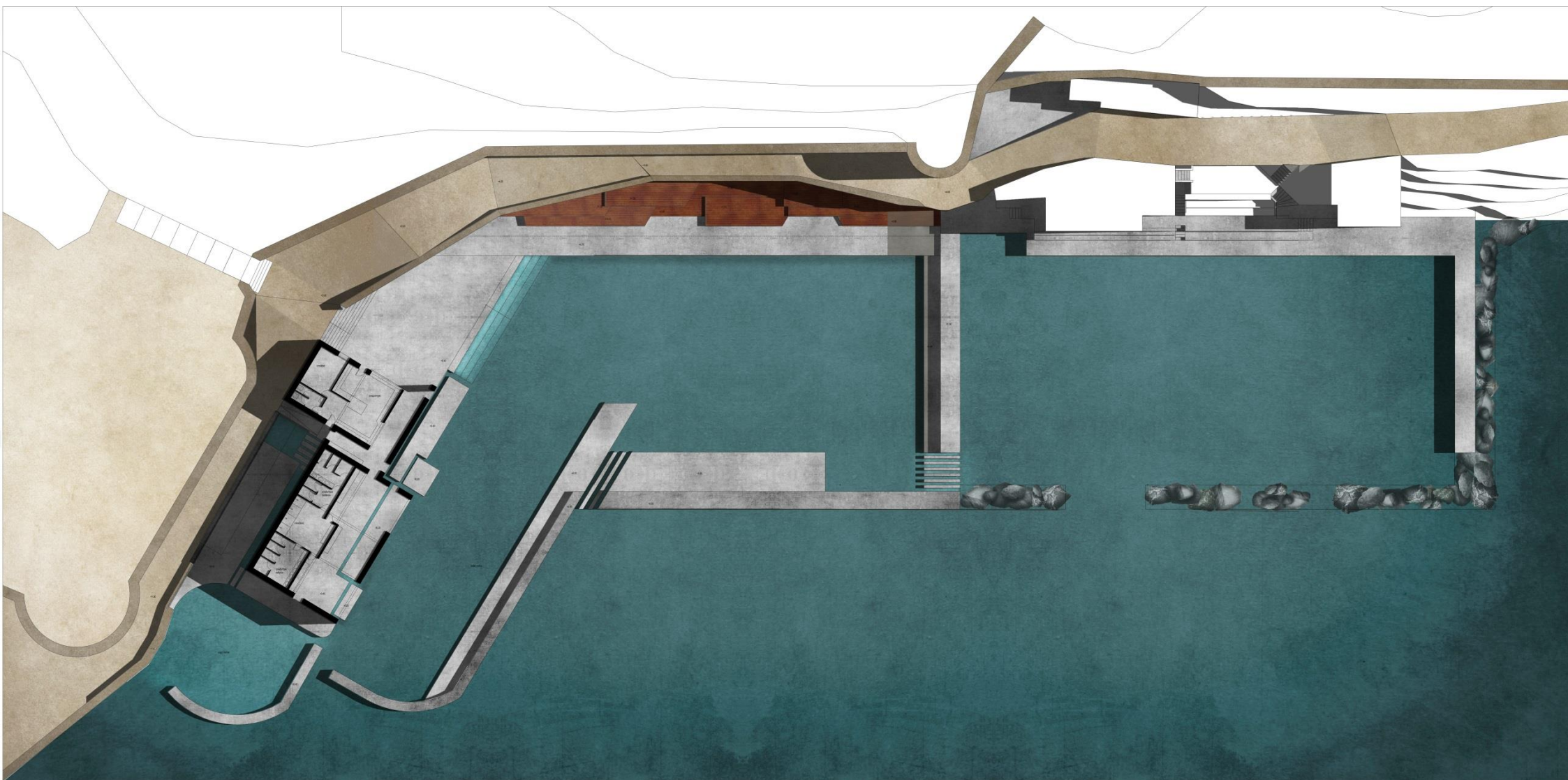
425
στηλιά του „Σεστόη“
S

810
αρχή σκαλίων
S

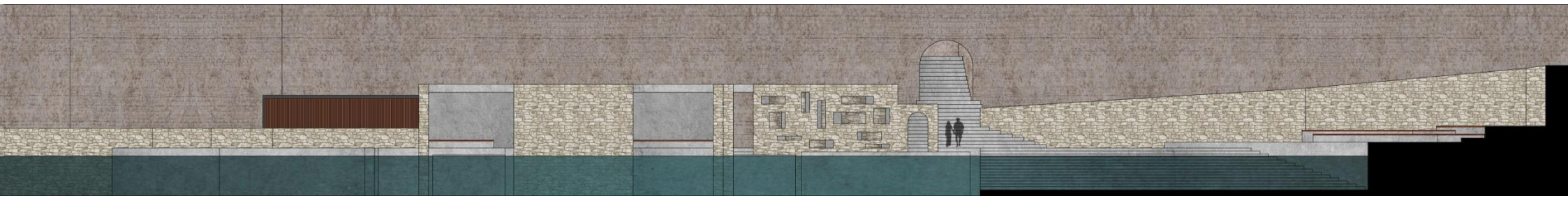
220
εγκαταστάσεις παραλίας
S

1005
Πλατφόρμα αθλοπαιγής
S

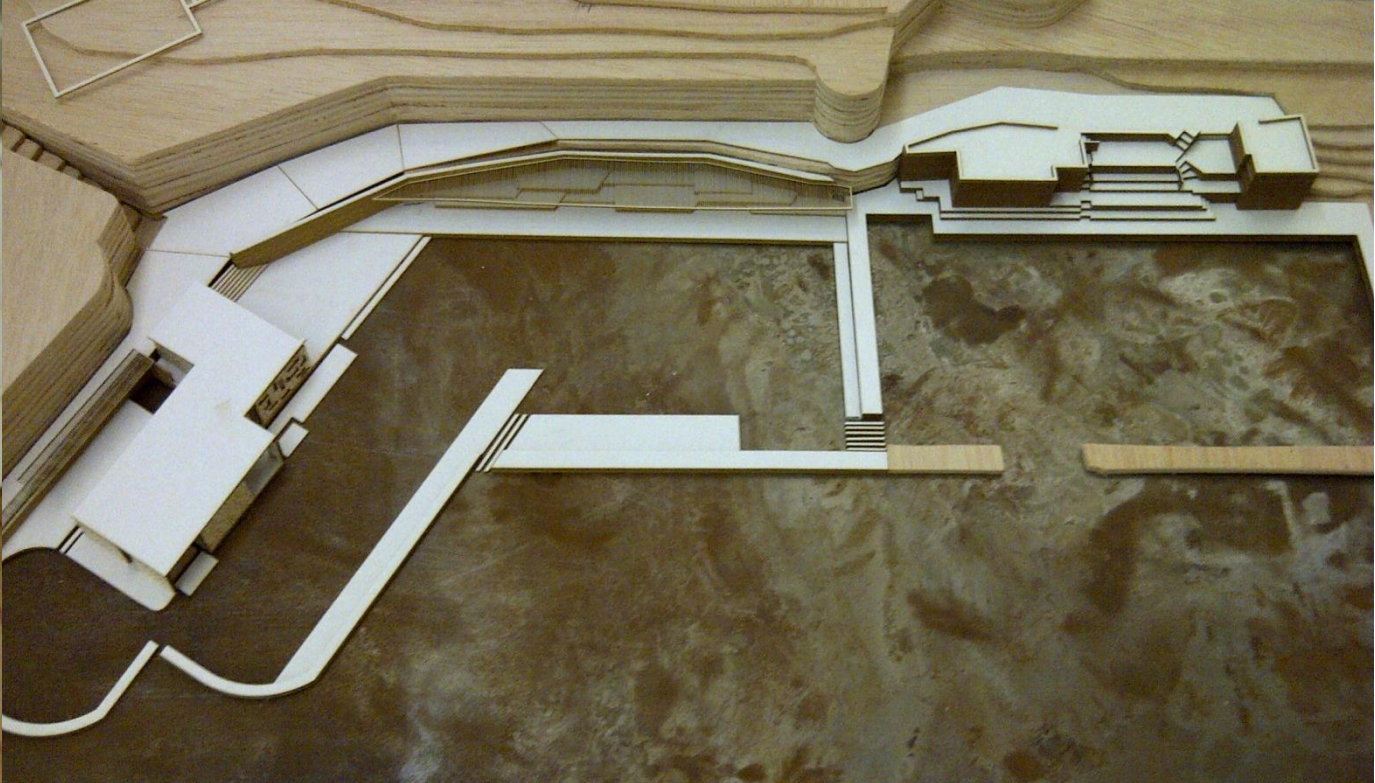
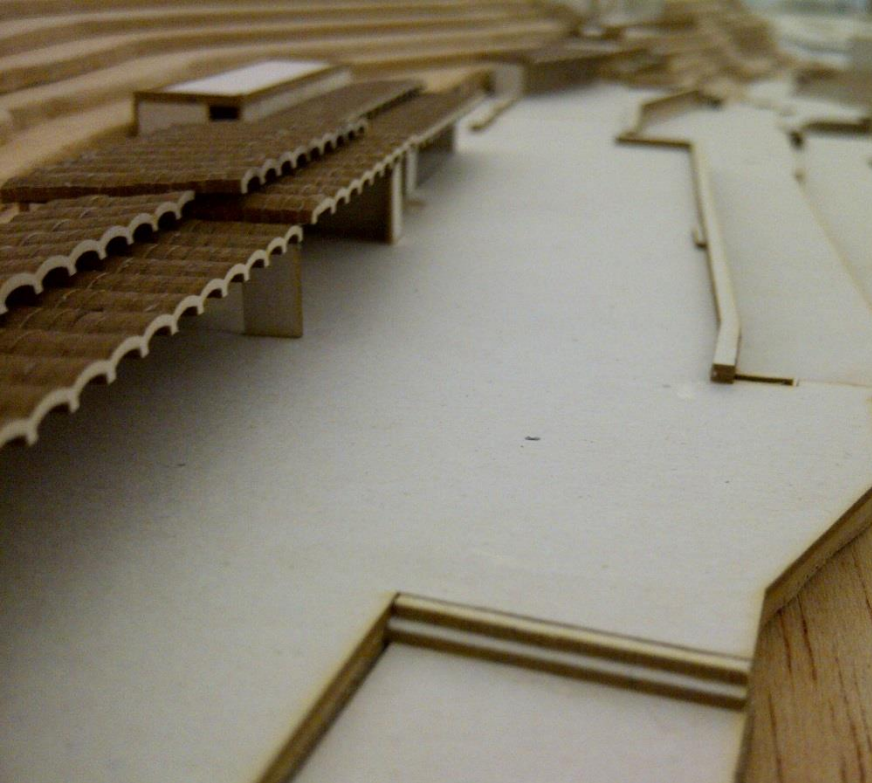
Πρόταση

1 κάτοψη περιοχή μπανιέρες

Ζώνη περιοχή μπανιέρες

Φωτογραφίες μακέτας

